SITRA

Eduskunta Helsinki 6.10.2026

Suuri valiokunta

Asia: EU:n teknologisen suvereniteetin paketti: Pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen säädös (CADA, U 54/2026 vp) ja sirusäädös 2.0 (Chips Act 2.0, U 55/2026 vp)

Kuultava: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Sitra kiittää mahdollisuudesta lausua käsiteltävinä olevista säädösehdotuksista. Tässä lausunnossa Sitra keskittyy pilvipalveluiden ja tekoälyn kehittämisen säädökseen (CADA). Sirusäädös 2.0:sta Sitra on antanut erillisen lausunnon 29.9.2026.

Yleistä
CADA on osa Euroopan komission 3.6.2026 antamaa teknologisen suvereniteetin pakettia. Sen tavoitteena on vahvistaa EU:n pilvi- ja tekoälyekosysteemiä, nopeuttaa datakeskuskapasiteetin luvitusta, luoda suvereniteetin varmuustasot julkisen sektorin pilvihankinnoille sekä edistää avoimen lähdekoodin uudelleenkäyttöä julkisella sektorilla. Ehdotus rakentaa ennen kaikkea tarjontaa. Sitran näkemyksen mukaan sen hyöty Suomelle ratkeaa kysynnässä eli siinä, miten julkinen sektori ostaa. Korostamme erityisesti julkisen sektorin roolia uusien eurooppalaisten ratkaisujen ankkuriasiakkaana.

Sitra haluaa kiinnittää CADA:ssa huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- **Suvereniteetti on turvallisuuden lisäksi talouskysymys.** Noin 85 prosenttia EU:n pilvimarkkinasta on unionin ulkopuolisten toimijoiden hallussa, ja markkinan arvioidaan kasvavan 125 miljardista 634 miljardiin euroon vuoteen 2036 mennessä (U 54/2026 vp). Eurooppalaiset organisaatiot ostavat pilvi- ja ohjelmistopalveluja yhdysvaltalaisilta toimittajilta noin 264 miljardilla eurolla vuodessa (Cigref/Asterès 2025). Sitra yhtyy valtioneuvoston kantaan, ettei kapasiteetin rakentamisen hyöty saa valua pääosin EU:n ulkopuolelle, ja ehdottaa, että valiokunta korostaa taloudellista näkökulmaa turvallisuuden rinnalla.
- **Kysyntä ratkaisee, ja julkinen sektori on suurin ostaja.** Julkisen hankinnat ovat noin 15% Euroopan BKT:stä. Suomen valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden ICT-kustannukset ovat noin kolme miljardia euroa vuodessa. Valtioneuvosto toteaa, että innovatiivisilla hankinnoilla tulisi synnyttää ensimmäisiä asiakkuuksia ja kansainvälisiä referenssejä. Sitra pitää tätä CADA:n toimeenpanon tärkeimpänä kansallisena kysymyksenä: eurooppalaiset kasvuyritykset tarvitsevat pääoman lisäksi tilauksia. Eurooppalainen vaihtoehto ei myöskään ole lähtökohtaisesti kalliimpi tai heikompi. Sitran sidosryhmätilaisuuksissa vuonna 2026 kuultujen esimerkkien mukaan erään suomalaisen kaupungin lukiokoulutus säästi noin 1,6 miljoonaa euroa siirtyessään kotimaiseen avoimeen ratkaisuun, ja erään suomalaisen tekoälypilvipalvelun asiakkaista yli puolet tulee Euroopan ulkopuolelta.
- **Julkisin varoin teetetty koodi tulee saada uudelleenkäyttöön.** Sitra yhtyy valtioneuvoston näkemykseen teknologianeutraaliudesta: hankinnan ratkaisevat toiminnallisuus, turvallisuus ja

elinkaarikustannukset. Asetusehdotuksen 41–44 artiklat eivät velvoita suosimaan tiettyä lisenssimallia, vaan kannustavat jakamaan ja käyttämään uudelleen julkisen sektorin teettämiä ohjelmistoja. Avoin varhaiskasvatusjärjestelmä eVaka rakennettiin runsaalla kymmenellä miljoonalla eurolla, ja se on käytössä jo kymmenissä kunnissa. Samaan aikaan Helsingin oman Asti-järjestelmän kehitys keskeytettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta, kun siihen oli käytetty noin 32 miljoonaa euroa. Komission tutkimuksen mukaan kymmenen prosentin kasvu avoimen lähdekoodin kontribuutioissa lisäisi EU:n bruttokansantuotetta 0,4–0,6 prosenttia vuodessa ja synnyttäisi yli 600 uutta ICT-alan startup-yritystä. Sitra tukee valtioneuvoston huomiota toimivista liiketoimintamalleista: avoin koodi tarvitsee ylläpitoa ja palveluja, joista maksetaan.

- **Varmuustasot eivät saa nousta markkinoille pääsyn esteeksi.** Sitra yhtyy valtioneuvoston kantaan riskiperusteisuudesta ja oikeasuhtaisuudesta. Auditointi- ja tunnustamismenettelyjen kustannukset on mitoitettava niin, että myös pienet ja kasvavat eurooppalaiset tarjoajat voivat osallistua julkisiin hankintoihin. Muuten sääntely vahvistaa juuri niitä toimijoita, joiden markkina-asemaa sen on tarkoitus tasapainottaa.
- **Suomen tulee olla pöydissä, joissa yhteiset ratkaisut muotoutuvat.** Eurooppalaiset standardit ja yhteishankinnat rakentuvat parhaillaan Digital Commons EDIC -konsortiossa sekä Ranskan Caisse des Dépôts'n EuroCommons-ohjelmassa, joka on osa 18 miljardin euron investointisuunnitelmaa ja käynnisti 1.7.2026 yksitoista käyttäjäorganisaatioiden koalitiota. Aktiivinen osallistuminen on edullinen tapa varmistaa, että suomalaiset ratkaisut ja yritykset ovat mukana, kun eurooppalainen markkina muotoutuu. Asetuksen edellyttämä kansallinen pilvi- ja tekoälystrategia kannattaa laatia tästä näkökulmasta.
- **Sitra korostaa kriittisten teknologioiden konvergenssin huomioimista.** Tekoäly, suurteholaskenta, kvanttiteknologia, sirut ja konnektiviteetti muodostavat toisiinsa kytkeytyvän kokonaisuuden, jonka yhteiskehitys voi vahvistaa Suomen kilpailukykyä sekä kansallisen ekosysteemin houkuttelevuutta eurooppalaisten investointien kohteena. Suomen tulee edistää selkeää työnjakoa eurooppalaisten infrastruktuurien välillä siten, että AI Factoryt tukevat tutkimusta, osaamisen kehittämistä ja ratkaisujen pilotointia, kun taas AI Gigafactoryt palvelevat kaupallisen mittakaavan mallien koulutusta ja yritysten sekä julkisen sektorin laajamittaista tuotantokäyttöä. Samalla uusien eurooppalaisten aloitteiden, kuten Frontier AI EDIC:n, valmistelussa tulisi huomioida yhteydet muihin kriittisiin teknologioihin sekä eri toimijoiden rooleihin. Aloitteet ja investoinnit on kytkettävä Suomen vahvaan kvanttiosaamiseen ja muihin kriittisiin teknologioihin, jotta yksittäisten kapasiteetti-investointien sijaan syntyy laajempia investointiketjuja, uutta teollista toimintaa ja eurooppalaista strategista autonomiaa.

Johtopäätökset

Sitra pitää kannatettavana Euroopan pilvipalvelu- ja tekoälyekosysteemin, investointien ja infrastruktuurin vahvistamista. Energiatehokkaiden datakeskusten, eurooppalaisen pilvipinon sekä kehittyneen, fyysisen ja teollisen tekoälyn kehittäminen tukee Euroopan kilpailukykyä ja kykyä hallita kriittisiä teknologisia riippuvuuksia.

Tekoälyn kokemus- ja kiihdyttämiskeskusten rakentaminen eurooppalaisten digitaalisten innovaatiohubien pohjalle on perusteltua, jos samalla vältetään päällekkäiset julkiset rakenteet ja

varmistetaan, että toiminta vastaa yritysten ja muiden käyttäjien tarpeisiin. Kansallisen pilvi- ja tekoälystrategian laatimisessa jäsenvaltioille tulee jättää riittävästi liikkumavaraa.

Suvereniteetin varmuustasojen soveltamisen julkisissa hankinnoissa tulee perustua toiminnan riskeihin ja todellisiin turvallisuustarpeisiin. Taannehtivia vaatimuksia jo käytössä oleviin järjestelmiin tulee välttää, jos ne aiheuttaisivat kohtuuttomia kustannuksia tai vaarantaisivat toiminnan jatkuvuutta. Kansallisen turvallisuuden kannalta välttämättömille paikallisille ja hybridiratkaisuille on turvattava riittävä liikkumavara.

Sitra painottaa, että teknologinen suvereniteetti ja talouskasvu ovat saman hankintapäätöksen kaksi puolta. Kun julkinen sektori ostaa uudelleenkäytettäviä ja yhteentoimivia ratkaisuja, se vahvistaa omaa toimintakykyään ja luo samalla markkinan, jolta suomalaiset ja eurooppalaiset yritykset voivat kasvaa kansainvälisiksi.

Lähteet: U 54/2026 vp; Cigref & Asterès (2025), La dépendance technologique aux services de cloud et logiciels américains; Euroopan komissio (2021), Study about the impact of open source software and hardware; Helsingin kaupunki (2023), tiedote Asti-järjestelmän jatkokehityksestä; Caisse des Dépôts (2026), Horizon Numérique 2030 ja EuroCommons; Sitra (8.6.2026), Julkinen sektori voi avata Suomelle merkittävän kasvun mallin.